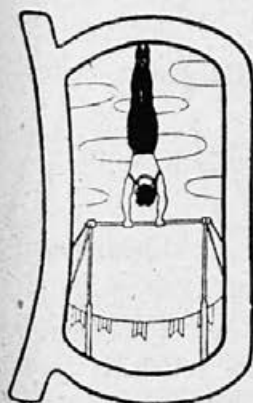

Pozdravljen v sokolskem krogu!

ne 6. septembra 1923. se je širom naše lepe domovine raznesel vesel glas, da se je v kraljevski stolici rodil kraljevič Srbov, Hrvatov in Slovencev, bodoči naslednik našega kralja Aleksandra I. in vnuk velikega deda — Osvoboditelja jugoslovenskega naroda.

Veselje je zavladovalo od sivega Triglaya do Jadranskega morja v srcih vseh, ki želijo srečo in napredek našemu narodu in naši domovini. Pa tudi bratom onkraj naših mejá je zadrželo srce, in bili so z nami istih misli in zeljá: naj živi jugoslovenski kraljevič!

V kraljevski dvor pa so veselo prihajali odposlanci naroda iz vse kraljevine, da izrečejo iskrene čestitke in globoko vdanost srečnemu očetu, Nj. Veličanstvu kralju. Prinašali so dragocene pa tudi preproste, toda značilne darove, darovane z najboljšim namenom v dobrobit, srečo in zdravje kraljevemu detetu in v veselje kraljevim staršem.

Med temi je bila tudi sokolska mladina iz Beograda, ki je izročila čestitke kralju v imenu celokupnega jugoslovenskega Sokolstva. Deca iz Sokolskega društva I v Beogradu je prišla javit v kraljevi dvor, da je Sokolsko društvo I izvolilo mladega kraljeviča za dobrotvornega člana, v dar pa mu je prinesla preprosto obleko za sokolsko deco. Majhno je bilo to darilce, toda značilno in prihajalo je iz srca, zato so bili v kraljevem dvoru presenečeni in vzradoščeni. In izrazili so željo, da bi

jih tem bolj veselilo, ako bo mladi kraljevič član vse jugoslovenske sokolske dece in ne samo beogradske.

Z veseljem je vzelo starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza to željo na znanje in v svoji seji, dne 15. oktobra 1923. je imenovalo kraljeviča za člana vse jugoslovenske sokolske dece ter to javilo ob času kraljevičevega krsta v Beograd s sledečim dopisom:

Kraljevič prestolonaslednik!

Vsa jugoslovenska sokolska deca z radostnimi čustvi spremlja procvit Tvojega mladega in dragocenega življenja, ki nam je poroštvo jedinstva našega naroda in sreče naše domovine.

V imenu vse te tisočbrojne jugoslovenske sokolske mladine Te starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza na dan Tvojega krsta iskreno naproša, da sprejmeš častno članstvo naše sokolske dece, ki bo srečna in ponosna, da sme v svoj krog sprejeti prvorojenca našega ljubljenskega kralja in prvega našega brata Sokola.

V uverjenju, da ne odbiješ naše prošnje, poklanjamo k Tvojemu krstu vroče čestitke celokupnega Sokolstva, proseč Tvoje visoke roditelje, naj sprejmeta zagotovilo naše neomajne zvestobe in vdanosti.

Sprejmi v imenu jugoslovenske sokolske dece in v imenu vsega Sokolstva najsrčnejše bratske pozdrave!

Zdravo!

Na gorenje pismo je prišel iz kraljeve pisarne v Beogradu sledeči odgovor:

Br. 2978.

Beograd, 21. X. 1921.

Jugoslovenskom Sokolskom Savezu,

Ljubljana.

Kraljevoj kancelariji je čast izvestiti Vas, da je Njegovo Veličanstvo Kralj blagovoleo sa zadovoljstvom odobriti, da Njegovo Visočanstvo Prestolonaslednik Petar postane član sve jugoslovenske sokolske dece.

V. d. Šefa kabineta: Punomočni Ministar

(Podpis nečitljiv.)

S to odobritvijo iz najvišjega mesta je vstopil mladi kraljevič Peter v naše sokolske vrste med najmlajše pripadnike Sokolstva. Z odkritim veseljem ga tudi mi bratsko pozdravljamo ter mu želimo, da se krepko razvija, da ga čez nekaj let dejansko pozdravimo v naši sredi, ko bo toliko dorasel, da bo tudi on vzgojen v sokolski šoli, kakor vsa naša sokolska deca.

Pozdravljen torej v sokolskem krogu, kraljevič Peter! Pozdravljen med nami, ki gojimo sokolsko misel, katera zahteva od nas: moč in hrabrost, delavnost in vztrajnost, npravnost in disciplino, ljubezen do do-

movine, ljubezen do naroda, kakor nas uči naš veliki učitelj in ustanovitelj Sokolstva, dr. Miroslav Tyrš.

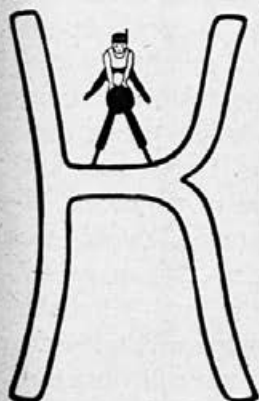
Ti sokolska mladina iz vseh delov naše Jugoslavije pa skleni v tem svečanem trenutku, ko pozdravljaš v svojem krogu najmlajšega bratca, da hočeš vedno in povsod stremeti za vzvišenimi nauki, ki Te jih uči Sokolstvo, da se izkažeš kot verne, zavedne in ponosne bojavnike sokolske misli.

Tebe in našega mladega kraljeviča pa naj družijo in spaja prava sokolska ljubezen. — Brat bratu večno zvestobo!

Br. Engelbert Gangl.

(Ob njegovi 50letnici.)

o je dr. Miroslav Tyrš ustanovil prvo sokolsko društvo, ni imel pred očmi samo telesnih vaj, ampak je hotel, da si člani društva pridobijo potom telovadbe in društvenega življenja tudi duševnih vrlin, da bodo imeli poleg telesne moči in lepote tudi čist značaj in plemenite duše, da bodo med seboj bratje in da bodo znali ljubiti svoj narod. Vse te zahteve, ki jih je napovedal kot sokolske naloge ter smer in cilj sokolskega dela, je Tyrš imenoval sokolsko idejo ali misel. Sokolska misel je torej naš evangelij, so naši zakoni, po katerih se moramo ravnati in živeti, če se hočemo nazivati prave Sokole. Ti zakoni so tako lepi in vzvišeni, da bi bili vsi narodi srečni in zadovoljni, ako bi se jih strogo držali in jih vestno izpolnjevali, zakaj ljubezen, pravičnost, visoka nrvnost, vestnost in deloljubnost bi vladale v narodu in med narodi.

V vrstah jugoslovenskega Sokolstva imamo mnogo članov, ki z besedo in s peresom širijo sokolsko idejo in ki z nesebično delavnostjo ter s požrtvovalno vztrajnostjo delujejo v dobrobit in za napredek sokolske ideje med našim narodom. To so naši sokolski voditelji in prvoboritelji, ki jih zaradi njihovega dela spoštujemo in visoko čislamo ter prištevamo med zaslužne sokolske delavce.

Med te spada tudi namestnik Saveznega staroste br. Engelbert Gangl, ki praznuje dne 12. novembra 1923. petdesetletnico svojega življenja. Br. Gangl je večino svojega delovanja žrtvoval naši mladini, velik del pa tudi tebi, sokolska mladina, zato izpolnjujemo le svojo sveto dolžnost, da se ga ob tej priliki spominjamo. Stavimo ga pa tudi vam, mladi čitatelji, v zgled, da bi tudi vi tako vestno izpolnjevali sokolske in druge dolžnosti kakor on, da si tudi vi prisvojite onih čednosti in kreposti, ki krasijo vsakega pravega Sokola.

Br. Gangl se je rodil dne 12. novembra 1873. v Metliki. Posvetil se je učiteljskemu stanu in je služboval kot učitelj v Budanjah, v Ljubljani, v Idriji in v Trstu. Po ustanovitvi naše države je bil l. 1919. imenovan za višjega šolskega nadzornika. — Izbral si je težak in vzvišeni učiteljski poklic, ki ga je izvrševal vestno, točno ter z veliko gorečnostjo, zavedajoč se, da neizmerno mnogo koristi svojemu narodu, ako širi med mladino dobre nauke in izobrazbo. Po naravi dobrega srca, pravičen in ljubezniv si je vselej in povsod prisvojil srca svojih mladih učencev, ki so ga iskreno ljubili in visoko spoštovali.

Br. Gangl pa ni bil vesten samo v svoji službi, ampak je bil tudi izven službe priden delavec. Že v zgodnji mladosti je kazal posebno veselje do svojega materinskega jezika in je že kot dijak sestavljal lepe pesmi. Prvo njegovo delo, ki je bilo natisnjeno, je bil prolog, ki ga je sestavil ob priliki sestanka slovenskih in hrvatskih učiteljskih abiturientov l. 1892. Odslej je priobčeval svoje pesmi po raznih listih in l. 1897. je izdal svoje pesmi v posebni knjižici z naslovom: »Iz luči in teme«. Kmalu nato je izšla znana njegova drama »Sin«, ki so jo igrali že po mnogih naših gledaliških odrih. Posebno rad je pisal za mladino v vezani in nevezani besedi. Njegovih mladinskih spisov je izšlo do sedaj že sedem zvezkov. Kako mu je bila ves čas pri srcu mladina, priča najboljši naš mladinski list »Zvonček«, ki ga je ustanovil br. Gangl v težkih časih in ga urejuje že 24. leto. Koliko marljivega dela je tu zbranega od br. Gangla, spoznate takoj, ako vzamete v roke vse letnike »Zvončka«. Sestavil je tudi več čitank za različne razrede osnovnih šol in spisal mnogo povesti, ki so izšle v večjih zvezkih. 22 let je urejeval učiteljski stanovski list »Učiteljski Tovariš«, ki se je pod njegovim uredništvom povečal in razširil. S tem smo le na kratko in površno navedli obsežno pisateljsko delovanje br. Gangla.

Z enakim veseljem in ljubeznijo kakor šolske službe in pisateljevanja se je br. Gangl oprijel Sokolstva. Prepričan, da je velika sokolska ideja nad vse koristna ter potrebna našemu narodu, jo je vzljubil in z vso svojo vztrajnostjo deloval na to, da se čim bolj razširi med nami. Br. Gangl je dobro vedel, da bo sokolska ideja le tedaj našla trdnih in ugodnih tal med ljudstvom, ako jo bodo vsi posamezniki poznali in ako bodo prav razumeli njeno vsebino. Zato je porabil vsako priliko, da je razlagal in razširjal sokolsko misel. V župnih prednjaških tečajih, pri sokolskih nastopih in javnih telovadbah in kjerkoli je nanesla prilika, povsod je navdušeno in prepričevalno zastavil svojo govorniško besedo v prid sokolski misli. Prepričan, da je najboljšo sredstvo za razvoj sokolske misli dober zgled, se je sam strogo držal sokolskih načel in s tem bratom ter sestram kazal, kako mora živeti in delovati pravi Sokol.

Pa ne samo z besedo tudi s svojim spretnim peresom je širil in tolmačil veliko sokolsko misel. Br. Gangl je napisal v razne sokolske liste nebroj člankov, v katerih pojasnuje in razlaga globoke sokolske resnice.

Bil je sotrudnik skoraj vseh listov, ki jih izdaja Sokolstvo. Pisal je v sledeče liste: Slovenski Sokol, Sokol, Vestnik Idrijske Sokolske župe, Sokolski Vestnik, Sokolski Glasnik, Sokolski koledar in druge. Svoje neumorno delo v Sokolstvu vrši br. Gangl še vedno in je še danes sodelavec pri vseh sokolskih publikacijah. Za časa I. jugoslovenskega vseso-

Brat Engelbert Gangl

namestnik staroste Jugoslov. Sokolskega Saveza.

kolskega zleta v Ljubljani l. 1922. je urejal in izdajal Sletski Vijestnik, v katerem je izpodbujal naše Sokole k vestnim pripravam za zlet. Po zletu pa je prevzel uredništvo velikega dela, ki ga izda Jugosl. Sokolski Savez, to je »Spomenica o I. jugosl. vsesokolskem zletu«. Že prvi zvezek, ki je doslej izšel, kaže, kako lepa in obširna sokolska knjiga bo to.

S posebno hvaležnostjo se spominja tudi naš list br. Gangla ob njegovem jubileju. Br. Gangl je stal ob strani lista od vsega početka pa do danes kot zvest in vesten sotrudnik. Mnogo lepih pesmi: Sokoliči, bratje mili! Tabor, Domovina, Sokoliči Aleksandru in člankov: Sokol sem in Sokol ostanem, Iz knjige Sokolstva, Ena domovina in v njej eno Sokolstvo, Naša skupna vez — sokolska ideja je napisal za naš list. V imenovanih člankih razlaga mladini primerno sokolsko misel.

Br. Gangl je začel s sokolskim delom l. 1910., ko je bil izvoljen za predsednika društvu Sokolski dom v Idriji. Istega leta je bil izvoljen ob ustanovitvi Sokolske župe v Idriji tudi za župnega starosta in leto pozneje za starosta Sokolskega društva v Idriji. Vse te sokolske posle je vestno opravljal do svojega odhoda iz Idrije. Po preobratu je bil izvoljen v Slovensko Sokolsko Zvezo, pozneje pa v odbor Jugoslovenskega Sokolskega Saveza. L. 1921. pa ga je jugoslovensko Sokolstvo izvolilo za starostovega namestnika pri Savezu in to mesto opravlja vestno in z veseljem še danes.

Br. namestnik staroste! Ob Tvojem jubileju sprejmi od jugoslovenske sokolske mladine, ki jo ljubiš z vsem svojim srcem, najiskrenejše in bratske čestitke. Naj Ti bo usojeno delovati v prid tej mladini do skrajne dobe človeškega življenja, da se velika sokolska misel razgrne širom naše lepe domovine in da doživiš oni ideal, ki ga zasleduješ s svojim delom in ki Ti lebdi pred Tvojimi očmi: Kdor Jugosloven — ta Sokol! Zdravo!

BRAT BATO:

Naša skupna vez — sokolska ideja.

IV.

akor je lahko umeti pomen večnega gibanja v Sokolstvu tistemu, ki ni Sokol le po besedi in kroju, ampak po vsem svojem mišljenju in delovanju, tako lahko je pojmovati tudi Tyrševo trditev ó večni nezadovoljnosti, ki je naša notranja gonilna in vzpodbujajoča sila, da z delom napredujemo in se z delom izpopolnjujemo. Naš pesnik Dragotin Kette pravi:

»Popolnitev bodi moj edini vzor,
luč, resnica moje delovanje!«

Prav je, ako si te besede zapomni vsak naraščajnik in vsaka naraščajnica, si jih globo vtisne v spomin in se po njih ravna vse življenje!

Kdor pravi: »Zadovoljen sem; dovolj mi je vsega!« — ta položi roke navzkriž, se vda lenobnemu brezdclju, ki je izvor vseh pregeh, in ubija čas, a uničuje tudi svoje duševne in telesne moči; postane največji sovražnik samega sebe. In ker je vsak posameznik del in člen svojega naroda, slabi in zatira duševne in telesne moči naroda, ko bi bila vendar obratno njegova dolžnost, da z izpopolnjevanjem samega sebe deluje za napredek skupnosti. Greh — pa bodisi kakršenkoli — ki ga storiš sam nad seboj, je zlobno kršenje dolžnosti, ki jih imaš nasproti samemu sebi in nasproti narodu. Kakšen naj bi bil narod, ki bi bil sestavljen iz samih slabičev, grešnikov in lenuhov? Kdo bi ga cenil, kdo upošteval in kdo se ga bal? Nihče! In kakšen ugled, kakšno spoštovanje in kolik strah sovražnikov uživa narod, ki so mu pripadniki sami krepostni, duševno zdravi in telesno jaki ljudje! To moramo vedno imeti pred očmi zlasti mi Jugosloveni, ki neprestano preže na nas in na našo zemljo sovražniki naše svobode in naše domovine!

Ko si dovršil svojo nalogo, ki si jo dobil ali v telovadnici ali doma ali kjerkoli že, znaj, da si jo dobil, ker je naloga odgovarjala tvojim močem. Nihče, kdor razumno skrbi za tvojo vzgojo in izobrazbo, ne zahteva od tebe več, nego moreš, smeš in znaš storiti. A ti z doseženim uspehom ne smeš biti zadovoljen, ampak moraš stremeti po tem, da boš zmožen še težjih, napornejših dejanj. Spoznavanje lastnih moči in sposobnosti ti ne bo govorilo: »To je zame dobro in zadovoljivo!« — ampak ravno to spoznavanje ti bo vzpodbudno narekovalo: »Pokazal sem, da nekaj znam, a dokazati hočem, da znam še več!«

Velikost uspeha vsakega dela je v prvi vrsti odvisna od tebe, čeprav ne smemo prezreti, da ne teko naša dela in naša udejstvovanja brez zaprek, ampak da nam dostikrat stoje nasproti ovire, ki otežujejo izvedbo naših načrtov. Resnica pa je tudi, da bi postalo naše življenje kaj enolično, nezanimivo in dolgočasno, ako bi ne bilo nikjer nobene težave, nobene izpremembe in nobenih višjih, izrednih nalog. Naša skupnost bi ne težila k napredku in razvoju, ako bi se vse naše življenje gibalo zgolj v mejah in po pravih vsakdanjosti. Tako življenje bi ostalo slično vaški mlaki, ki je ne razgiblje noben veter, temveč negibna in brez koristi izhlapi in izgine.

Premagovanje težav in zaprek, ki stoje zunaj tebe in v tebi, je važna, da, najvažnejša naloga sokolskega dela! Mehkužnost, bojzljivost, uestanovitnost, blebetavost, strahopetnost, neodločnost, jokavost, opravljaljivost, nesnaga, nered — vse to so ovire, ki jih moraš premagati, če hočeš, da postaneš vreden sokolskega imena, da živiš in delaš s ponosom, pogumom in z zavestjo, da si in hočeš ostati Sokol! Čim večje je nasprotovanje, tem jačja bodi tvoja odporna in zmagojoča moč! Zato ti je treba sokolske nezadovoljnosti — neprestanega stremjenja k višjim, lepšim, popolnejšim smotrom. Zakaj čim bliže prihajaš k vzorom lepote, dobrote in resnice, tem bolj se odmičejo od tebe, tem večja mora biti tvoja tvorna

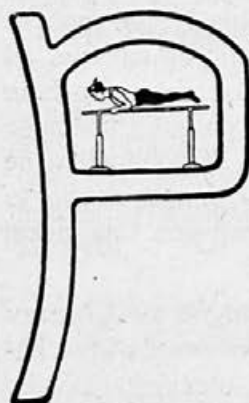
sila, ki se jim bliža, a nikoli ne dospe do njih: popolnitev bodi moj edini vzor! . . .

Kadar bodo vsi vedeli, da so doseženi uspehi le vzgon in pobuda k novemu delu, ki je zavestnejše in smotrenejše in ki mora torej roditi popolnejše in odličnejše uspehe, takrat pomoremo vsi s pravilnim pojmovanjem sokolske nezadovoljnosti vsemu narodu v njegovih velikih nalogah naprej in navzgor. Takrat ne bodo več eni podirali, kar drugi zidajo, takrat ne boste več mislili, da se naša nezadovoljnost istoveti — z lenobo in zabavljanjem!

O. K. — OSIJEK:

Tvoj poziv!

Prematraš li prilike u današnjem našem Sokolstvu, opazit ćeš — nažalost, — da nijesu ni malo sjajne. Tome su uzrok ponajviše današnje nesredene, predratne prilike, ali je donekle i na nama krivnja. I mi smo krivi, da se naše stanje ne poboljšava. Treba da učinimo nešto više za Sokolstvo, da se bar i malo opet približamo svome cilju, koji je još vrlo, vrlo dalek od nas. Treba da se počne raditi, s temelja, dobro i promišljeno; treba da počneš raditi, da se pripravljaš za život, brate naraštajniče, koji si prva i prava uzdanica cjelokupnog slavenskog Sokolstva!

Nade, koje se polažu u tebe, velike su. Dužnosti, koje treba da primiš, velike su i teške. Treba stoga da ozbiljno shvatiš svoj poziv i da se ozbiljno latiš posla! —

Krivo bi mislio, ako bi držao, da tvoja sokolska riječ, tvoje sokolovanje traje samo za vrijeme, dok se nalaziš u sokolani, vježbaoni i da onim časom, kad prestupiš njezin prag, prestaju sve tvoje dužnosti. Znaj, da te u svako doba veže tvoja sokolska riječ, koju si dao, stupivši u sokolske redove, i da te tvoje dužnosti vežu svagdje, gdje god se nalazio: na ulici, u školi, kod kuće, u sokolani; bio sâm, u društvu s braćom, roditeljima ili učiteljima, s ostalim ljudima! Svagdje moraš biti Sokolić, pravi čovjek riječju i djelom!

Na ulici vladaj se pristojno, kako to već dolikuje mladu čovjeku! Idi s puta starijima, pozdravljaj uljudno starije i poznate, ne viči i ne govori odveć glasno! Pazi uopće, da tvoje vladanje bude u skladu sa sokolskom idejom, te da pokažeš, da si vrijedan član sokolske zajednice! Čovjek, koji čini obratno, ne spada u našu sredinu!

U školi budi učtiv prema svojim učiteljima! Odgovaraj na pitanje lijepo, razgovijetno! Uči svaku svoju zadaću tačno; čuvaj se površnosti; osvetila bi ti se poslije! Čitaj dobre i poučne knjige, jer češ se i na taj način pripraviti za život! Pomaži svojim prijateljima i drugim ljudima; ne čini im zla! Što ne želiš sebi, ne čini drugima!

Kod kuće nastoj što više da pomogneš svojim roditeljima! Sve što držiš, da možeš učiniti sam bez ičije pomoći, učini odmah! Što možeš danas da izvršiš, ne odloži na sutra! Budi dobar sin svojih roditelja, koji će te zato ljubiti, a ukućani i znanci štovati kao dobrog mladića! Ljubi svoju braću! Ne rasiplji uzaludno novac!

U sokolani gledaj da naučiš sve, što ti se kaže i pokazuje! Drži red i čistoću, slušaj svoje prednjake, koji ne će tražiti ništa od tebe, što ne bi mogao učiniti! Čitaj marljivo sokolske novine, časopise, knjige, da se uputiš u našu ideju! —

U izvršivanju svojih sokolskih dužnosti i dužnosti uopće moraš na svoje vlastite interese zaboraviti, ako se radi o interesima (probitku) cjeline. U tom slučaju moraš zaboraviti na svoj »ja«, i dati sve što možeš i smiješ! Koristi će najprije imati ostali, a po tome onda i ti sâm. Jest, samo tako moraš raditi i nikako drukčije! Samo ako tako uzradiš, bit ćeš pravi Sokolić; bit ćeš vrijedan i dostojan član naše sokolske zajednice i ljudskoga društva!

Radi postojano i mnogo! Rad neka te budi jutrom u zoru, preko dana neka ti bude vjeran pratilac, a na večer, kad legneš, neka ti bude pjesma uspavanka! I tako treba da bude od dana do dana! Raditi i vršiti svoje dužnosti prva je i najpreča briga! Učinit ćeš za Sokolstvo i za čovječanstvo mnogo.

Uostalom, može li za čovjeka biti što ljepše nego svijest, da je izvršio sve svoje dužnosti, da može mirne duše i savjesti leći na počinak? Brate! Nema uistinu ništa boljega ni slađega. Samo u pokvarenu čovjeku, kojemu »moralna« svijest dozvoljava sve, što je vulgarno, obično in glupo, samo u takvu čovjeku, koji misli, kako će sutra opet nastaviti s nečistim poslom ondje, gdje danas prestao, nema toga uživanja, nema onoga, što tebe, Sokoliću moj, oduševljava i diže nad take »poštenjake«. Ne osvrći se ni na desno ni na lijevo niti se obaziri na one, koji ti se smiju! Takve ljude moraš izbjegavati, ugledati se u one ljude, koji si nijesu okaljali pošteno ime i srce, te koji visoke lete. Evo, brate, i zato moraš da radiš, da danas sutra tvoji potomci imaju ljepši život, nego ga imamo mi u današnje teško doba!

Kako sam već gore rekao, koristi od tvog rada imat će svi. Učiš se već sada raditi za cjelinu: za svoje najbliže, roditelje i braću, za druge ljude, za domovinu i — za sebe. Pomisli, da danas naša domovina ima više, mnogo više dobrih, poštenih ljudi, da naša domaja ima jednu

četvrtinu organizovanih i disciplinovanih Sokolova, pitam te, kako bi bilo nama svima? Zamisli se samo malo! Jedna ogromna četa Sokolova obavlja čisto, neokaljano svoj posao i sprečava nepošten rad nevaljavih ljudi, koji su si uzeli za geslo: steći što više novaca, ne pitajući na kakav način. Ne bi li naš život bio ljepši, ugodniji?! Kako li bi tada naša domovina sretnija bila. Zato si uzmi i opet za zadaću raditi za domovinu, čovječanstvo, svim silama i u svako vrijeme!

Budi spreman na sve!

Od tvoga, ako i neznatnoga ali postojanoga rada imat će korist majka domovina, koja ti je dala život i koja te hrani. I baš danas, kad se rodeni brat od brata razdvaja, treba da radiš, da dode opet do one ljubavi među braćom, koja treba da reši svakoga Slavena! Prilike će se na taj način srediti, nastat će bolji život za nas sve. —

Žrtvovati sve i — život, jer nije život sve, što čovjek može izgubiti. Uzvišena ideja — domovina ostaje, ona nailazi na nove ljudi, koji će se za nju brinuti, za nju, ustreba li, glavu položiti.

Padaju mi ovdje na um lijepe i prekrasne riječi pjesnika Augusta Harambašića, koji veli:

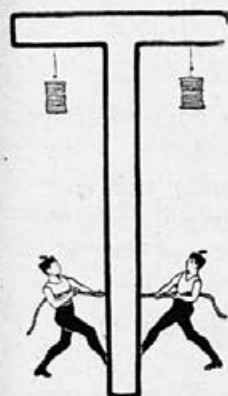
» . . . jer da može tisuću života
isteći mi iz milijun žila,
to bi možda tisuću žrtava,
ali samo jedna dužnost bila!«

Daj i ti, brate, tvrdu riječ, zadaj vjeru, da ćeš uvijek promicati ideju Sokolstva — domovine!

Pa da i prode sav tvoj život, rad izvan ili unutar zidova neopažen, kako se to već često događa, to budi uvjeren iz dna duše, da si učinio za ljudski rod mnogo, ako si se ravnao po gornjim recima! Istina je doduše, da se takav rad ne naplaćuje onako, kako bi trebalo — u mnogim slučajevima nikako —, ali neka te to ništa ne smeta. Ne obaziri se na laskanje i ismehivanje stanovitih ljudi, nego radi po svojoj savjesti, a nagrada će ti biti potpuno zadovoljstvo, čista savijest. A takva nagrada je najveća i najbolja za dobra, poštena čovjeka — Sokola! —

Ob plotu.

o je bilo tisto popoldne, ko se je v K. končala tekma. Peter je dosegel prvo mesto, čeprav z velikim naporom. Imel je namreč precej sebi enakovrednih tekmovalcev. Zato je bilo priborjeno mesto temvečje vrednosti.

Peter je še mlad, vendar jih ima že šestnajst. Je pa revnih staršev in poleg tega še dijak. Po eni strani je boljše biti dijak kot obrtniški vajenec, po drugi zopet slabše. Vajenec ima vsaj sigurno streho in hrano, četudi je marsikje jako slaba. Reven dijak večkrat nima niti enega niti drugega. Če en sam dobitnik odpove, je lahko na cesti in načrti se spremene za vse življenje. In vajenec ima s temi leti lahko kakega znanca, ki je že pomočnik in pri svojem stalnem zaslužku. Ubožen dijak ima lahko znancev za petnajst let naprej in nazaj, a vsi skup ne premorejo za $\frac{1}{2}$ kg kruha.

Po popoldanski telovadbi se je Peter vlegel za plot v senco. Gledal je vrvenje veselih ljudi, ki so nosili na hitro zbite mize vsakovrstne jestvine in pijače vseh barv.

Vozovi so drdrali, avtomobili ropotali, kočije so izlagale prišlece in veselični prostor se je spreminjal v zemeljski raj. Vse je gledalo za lepo, mlado damo, ki je imela modro svileno jopico, prikrojeno kakor moški suknjič. Izstopila je s krasnega auta. Krog nje so se kretali štirje mladi gospodje — še nobeden dvajsettri leta star. — Nudili so ji cvetja ter vsega dobrega in jo spremljali sem in tja. Eden je imel sokolski znak, eden rdeč nagelj, dva velike cvetove krizanteme. Begali so vse križem, menda jim ni bilo nikjer všeč.

Peter je glodal suhe skorje, ki si jih je že pri zajtrku namenil za kosilo in večerjo tega dne. Umazanim je voda za umivanje, žejnim za pijačo; Petru je nadomestovala danes juho in kavo. Vodnjaki so tam v K. neusahljivi, zato se ni bilo bati, da bi »juhe« zmanjkalo.

Družba, za katero so vsi gledali, je krenila za plot. Kot da bi bila vsa prireditelj napravljena samo tem petim na čast, tako objestno so šli eden poleg drugega. Smejali so se, postajali, si ponagajevali z rožami in se krohotali.

»Se ne boš ognil, lenuh — leni!«

Petru je vse zastalo. Še bliže k sebi je pritegnil culico, koder je imel zavito telovadno obleko, otrkal drobtine raz suknjič in se dvignil.

»Kam pa? Ob plotu sem že in čezenj ne smem,« se je izvilo iz užajenega zmagovalca.

»A si slišal sirovinca? To naj bo enkrat Sokol,« je rekel eden. In so šli naprej.

Peter ni nič mogel. Pred očmi mu je lebdela le tekma, suhe skorje, torte, rože in družba z lepo damo. V njem je vrelo in bilo mu je, kot da se nekaj maje — ruši. Roke so se tresle, prsa so drgetala in nosdrvi sta bili razdraženi, kakor bi vohali poper. Zamišljen je strmel tja vprek glav vrveče množice.

»Kaj gledaš, fant?«

Peter se še zdramil ni. Mrzlo je pogledal na rjavo zurko in rdečo srajco ter kratko odvrnil: »Tekmo«.

On je res mislil samo na dopoldansko tekmo — ne na to tu.

»Ti si dosegel prvo mesto, kaj ne?« Kot bi vlil balzama v rano, tako so vplivale na Petra te besede.

»Nič te naj ne bo sram. Kje si kosil?«

Peter se je posmejal. Pogledal je, če se ga drži še kaka drobtina.

»Nikjer! Kaj ne. — Pojdi z menoj!«

Pred neomajan in neizprosen, je sedaj sledil molče dobremu nepoznanemu bratu.

»Kaj želiš? Klobaso, šunko, sir, — malo kruha? — Gospa! Še dve torti.«

Gospa je zavila polno reči v mehak, volén papir ter spravila v blagajno tri »kovače«.

»Na, to imej pa še za večerjo« in Peter je že držal v roki 15 Din. Ni mogel drugega, kot to je vprašal: »Kedaj bom vrnil?«

»Je že dobro, brate. — Kadar boš kaj imel, pa še ti tako stori!«

Na Petrovi ruševini je pognala nova mladika.

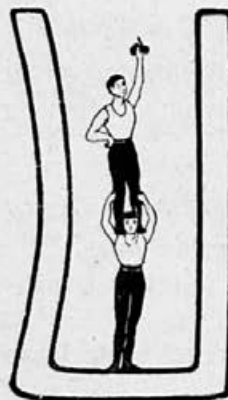

JOSIP JERAS:

Zgodovina telovadbe.

(Dalje.)

Razvoj češkega Sokolstva od ustanovitve do njegove šestdesetletnice (do l. 1922.).

spešen razvoj kateregakoli društva zavisi predvsem od njegovih voditeljev. Če so le-ti slabi, društvo životari, če so vztrajni in požrtvovalni delavci, društvo napreduje in se razvija.

Češkemu sokolstvu sta položila dr. Miroslav Tyrš in Jindřich Fügner tako močen temelj, da stoji danes na njem mogočna sokolska stavba, ki jo občuduje ves svet. Tudi po smrti teh dveh največjih sokolskih mož je bil razvoj češkega Sokolstva odvisen od voditeljev, ki so jima sledili. Zato je zgodovina Sokolstva v tesni zvezi z življenjem in delovanjem sokolskih delavcev.

Iz prvega, praškega sokolskega društva, o katerem sem že govoril, se je širilo zanimanje za sokolsko misel tudi v ostalih čeških mestih. Po praškem vzoru so nastala leta 1862. telovadna društva v Železnem Brodu, Kraljičinem Gradcu, Jaroměři (izg. Jaromjerži), Jičinu, Kutni gori, Kolinu, Novi Paki, Příbramu in Turnovu. Ta društva so delovala vsako zase, in ni še bilo med njimi posebne zveze. Brez medsebojne zveze Sokolstvo ne bi moglo napredovati; zato se je kmalu občutilo potrebo po enotnem delu, posebno v telovadbi. Sledil je prvi vaditeljski tečaj v Pragi l. 1863., ki bi se moral ponoviti vsako leto, toda policija je to zabranila. Praški Sokol si je pomagal s tem, da je pošiljal iz Prage izvežbane vaditelje raznim društvom.

13. julija 1864. je bila v Kutni gori prva skupna telovadna slavnost, ki so se je udeležila društva Praga, Kutna gora, Kolin, Pardubice in Poděbrady. Uspeh te slavnosti je bil velik; ustanovila so se nova društva, zanimanje za Sokolstvo je rastlo od dne do dne v češkem narodu. Sokolstvo je stopilo na čelo češkega javnega mnenja.

Za leto 1865. je izšla prva sokolska statistika, iz katere je razvidno, da so imela vsa društva 1949 članov, med njimi 964 telovadcev. Že v tej statistiki vidimo, da je bilo med člani mnogo telovadcev, iz česar sledi, da je hodilo Sokolstvo takoj v početku po strogo začrtani poti, po poti telesne vzgoje. Tyrš je vložil ves svoj vpliv v to, da obdrži Sokolstvo na tej poti.

Leta 1866. je bila vojna med Prusi in Avstrijo. Zmagali so Prusi. Ta vojna ni bila brez posledic za sokolsko gibanje na Češkem. Nekatera društva so razpadla, drugim so Prusi uničili imetje.

Po tej vojni je sokolsko delo zopet oživel in Tyrš se je trudil, da bi spojil vsa sokolska društva v trdno zvezo, ker je uvidel, da bo bodočnost Sokolstvu zagotovljena le v skupnosti in v složnem delovanju. Zvezo sokolskih društev je smatral Tyrš za dovršitev svojega dela, na to so merile vse njegove težnje. Toda avstrijska vlada ni dovolila ustanovitve zveze čeških sokolskih društev.

Da bi imela sokolska društva vsaj eno skupno vez, je pričel Tyrš l. 1871. izdajati že omenjeni strokovni časopis »Sokol«.

Ker vlada vkljub ponovni prošnji ni hotela dovoliti ustanovitve zveze sokolskih društev, so se osnovala sokolske župe. Tyrš je razdelil Češko na šest žup, Moravsko na 2 župi. Sokolstvo je štelo tedaj (l. 1871.) na Češkem 96, na Moravskem 17 društev, na Dunaju 1 društvo, skupaj 11.000 članov od teh 3188 telovadcev.

Prva župa je bila moravska, ki jo je dovolila oblast 11. marca 1872. Zaradi vladnih šikan se pa ni mogla razvijati.

Višjim krogom je bilo Sokolstvo trn v peti in zato so ga preganjali vedno in povsod, na eni strani Nemci, na drugi Madžari. To preganjanje je plašilo ljudi. Mnogi člani so izstopali iz sokolskih društev in prestopali v gasilna društva.

(Dalje prihodnjič)

Vsem bratom in sestram!

Naš narod v neodrešenem delu domovine čuti vsak dan huje kruto moč novega gospodarja, ki uveljavlja proti njemu svojo kulturo z nasiljem, z ognjem in mečem. Pretvarja njegovi deci materinske šole v potujčevalnice, uničuje ga gospodarsko, da si ga politično podjarmi, izganja narodno-čuteče domačine, našemu jeziku jemlje pravice do samostojnosti in enakopravnosti!

Brezdušni tujec in brezsrčni tlačilec uporablja vsa nekulturna sredstva, da pretvori naš ponosni, zavedni in svobodoljubni narod v brezpravno rajo!

Vsak sovražnikov udarec, ki zadene kateregakoli naših bratov in sester v neodrešeni zemlji, je pripis maščevalne usode na obsodbi, ki jo dostavlja trinogom britko užaljena pravica!

Sramotno poniževanje svetosti in lepote našega materinskega jezika budi v naših dušah gnev in srd, ki se javljata v glasnem in odločnem protestu pred vsem kulturnim svetom proti toliki kršitvi najsvetejših pravic našega naroda!

Vse brate in sestre v svobodni domovini pozivamo, naj noč in dan mislijo na zaslužjeni del našega naroda, naj se z vsem navdušenjem posvete sokolskemu delu, naj širijo in poglobljajo sokolsko misel širom naše zemlje do zadnje naše koke, da se vsi, ki ljubijo naš narod in njegovo svobodo, strnejo pod sokolskim praporom in stoje pripravljeni, ko udari usodna ura osvete!

Vsem trpečim in preganjanim bratom in sestram bodi uteha in lek v duševnih in fizičnih mukah zavest, da pride dan, ko se dvigne ranjena čast narodnega ponosa v strašno moč, ki prinese tudi zarobljeni domovini maščevanje in osvobojenje.

Zdravo!

Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza.

Brat Marjan Boras, načelnik Sokolskega društva na Sušaku in načelnik Sokolske župe Rijeka, je praznoval v oktobru 1923. dvajsetletnico sokolskega delovanja.

Br. Boras je znan sokolski delavec v hrvatskem Primorju in je s svojim vestnim in marljivim delovanjem vzgojil že veliko število dobrih Sokolov in pomagal mnogim sokolskim društvom pri njihovem težkem delu, zato mu je župa Rijeka ob 20letnici njegovega delovanja posvetila drobno knjižico, v kateri je opisano zaslužno delo br. Borasa. — Tudi mi se pridružujemo mnogobrojnim čestilcem in želimo neumornemu br. Borasu še mnogih in lepih uspehov na sokolskem polju. Na mnoga leta! Zdravo!

Načrt zakona o telesni vzgoji jugoslovenske mladine. Ministrstvo vojne in mornarice v Beogradu je imenovalo poseben odbor, in mu naložilo, da izdela načrt, kako naj se naša mladina telesno vzgoji. Ta načrt bo predložen narodni skupščini in če ga ta odobri, bo veljaven za vse pokrajine naše države. Ker je to važno tudi za sokolski naraščaj, prinašamo glavne določbe iz tega načrta.

Telesna vzgoja je obvezna za vse učence in učenke vseh državnih in zasebnih šol, kakor tudi za vojaške šole in za vojake.

Člani telovadnih društev, ki so bili najmanj štiri leta pred vojaškim naborom redni telovadci, imajo pravico na skrajšani rok vojaške službe, ako pred komisijo dokažejo, da obvladajo take vaje, kakor jih predpisuje ministrstvo vojne in mornarice. To je posebne važnosti za sokolski naraščaj, ker po sokolskih predpisih postanejo člani sokolskih društev še-le v 18. letu starosti, nabori pa se vršijo že v 20. letu, zato bodo morali oni člani, ki hočejo biti deležni vojaške olajšave, že dve leti pri sokolskem naraščaju.

Kdor izmed vaš naraščajnikov hoče doseči pravico na 14mesečno vojaško službovanje namesto 18 mesecev, mora že kot naraščajnik vestno in marljivo posečati sokolsko telovadbo, ker brez tega ne more dobiti olajšav. Seveda se bo poset sokolske telovadbe strogo nadziral in ne bo zadostovalo, ako bo naraščajnik le vpisan, pa ne bo redno telovadil. Torej pozor!

Odlikovani češki Sokoli. Člani Češke Obce Sokolske, ki so v preteklem letu vodili češke Sokole na naš vsesokolski zlet v Ljubljani, so bili od Nj. Veličanstva kralja Aleksandra I. odlikovani z redom sv. Save IV. stopnje, in sicer so bili to zaslužni sokolski delavci: br. Stepanek, dr. Urban, Pospíšil, Czada, Havel in sestra Milada Mala. Odlikovanja jim je izročil zastopnik ministrstva prosvete, ki je pri tej priliki naglašal, da vežejo jugoslovensko in češko Sokolstvo bratske vezi in da so bili Čehi sokolski učitelji nam Jugoslovenom, za kar smo jim vedno hvaležni.

Br. starosta dr. Scheiner se je zahvalil za odlikovanje in poudarjal, da odlikovanja niso namenjena osebam ampak vsemu češkemu Sokolstvu, ki hoče združiti vse slovanske narode v Sokolstvu in jih vzgojiti v sokolskem duhu. Zagotavljal je, da bo češko Sokolstvo vedno složno delovalo z jugoslovenskim in ga ob vsaki priliki podpiralo.

Tyršev dom v Pragi. Dne 28. oktobra t. l. — na narodni praznik osvobojenja češkoslovaškega naroda — je položila Češko - slovaška Obec Sokolska spominski kamen Tyrševemu domu v Pragi — eni največjih sokolskih stavb.

Že leta 1910. je bilo sklenjeno v odboru ČOS, da si postavi češko Sokolstvo dom, ki naj bi bil središče vsega sokolskega dela. Toda takratne razmere niso bile tako ugodne in tudi v finančijem oziru je bila ČOS dosti prešibka, da bi zmogla tako veliko stavbo, ki bi zadostovala vsem zahtevam sokolske organizacije. Leta 1915. je bila ČOS razpuščena, njeno imetje, kolikor so ga mogli najti konfiscirano; čez en milijon kron je bilo varno skritih v blagajnah pražke mestne hranilnice.

Takoj po prevratu se je zopet pojavila potreba po lastnem sokolskem domu. Po krasno uspelem VII. vsesokolskem zletu 1920. v Pragi, zlet je tudi v finančijem oziru kar najbolj izpadel, je odbor ČOS sklenil, da daruje 3 milijone Kč za Tyršov dom. S tem je bila ustvarjena podlaga za nadaljno delo.

Stavbeni odsek, ki je bil v to svrhu izvoljen, je iskal pripraven prostor za stavbo Tyrševega doma in v kratkem času mu je uspelo, da je kupil od pražke občine

takoimenovano staro »orožarno« za 3 milijone Kč.

Stara »orožarna« se nahaja v Pragi III. (Mala stran) ter je ena najstarejših stavb v Pragi. Zgodovina pripoveduje že leta 1587. o tem domu, ki je bil last raznih plemenitaških rodbin. Od leta 1767. je bil last avstrijskega erarja, ki ga je pretvoril v tako imenovani »Zeughaus«, v katerem so oboroževali avstrijske vojake ter jih pošiljali v vojsko.

V svrhu prenovitve te stavbe je razpisala ČOS javni natečaj, ki se ga je udeležilo 23 arhitektov. Prva cena je bila priznana načrtu arhitekta br. Krasnega, znaneja sokolskega delavca. 21. januarja 1925. je bilo podeljeno ČOS stavbeno dovoljenje. Nakar se je začelo takoj z prezidavo te ogromne stavbe.

V Tyrševem domu bodo pred vsem prostori za stalno vaditeljsko šolo, ki bo prava univerza sokolske telesne vzgoje. Popolnoma na novo bodeta zgrajeni dve telovadnici, vsaka 30 m dolga in 18 m široka, z galerijami in drugimi postranskimi prostori. V I. in II. nadstropju se nahajajo prenočišča za obiskovalce vaditeljskih tečajev. Pod telovadnicami se nahaja 10 m široka in 20 m dolga plavarna, ki se bo uporabljala tudi v zimskem času. Poleg telovadnic se nahaja 100 m dolgo in 46 m široko letno telovadišče, ki je posejano s travo. Drugi prostori so namenjeni za obednice, učilnice za prednjake, za sobane za predavanja itd. Veliki prostori so določeni za Sokolski muzej z arhivom in strokovno knjižico, dalje za uredništva raznih sokolskih listov, za posvetovalnice predsedstva ČOS in razne odseke itd. itd. V pritličju bo nameščena zaloga in prodajalnica knjig ČOS ter prostori za upravo raznih sokolskih listov. Proračun za izvršitev vseh teh del znaša 18 milijonov Kč. Vso to ogromno vsoto žrtvuje češko Sokolstvo za svojo stavbo. Z velikansko požrtvovalnostjo in ljubeznijo se nabirajo povsod darovi in kakor nekdanj »Narodni divadlo«, tako si stavi danes češki narod — svoje drugo največje svetišče — Tyršov dom.

28. oktobra 1923. so tej ogromni stavbi vzdali spominske kamne. V glavno fasado telovadnic je bilo vzdanih 7 kamnov.

Srednji kamen je bil največji — vanj so bile položene vse tiskovine, ki jih je izdala ČOS in vsi statistični podatki ČOS z raznimi spominskimi spisi; med njimi tudi pozdravni spis JSS z vsemi statističnimi podatki jugoslovenskega Sokolstva. Ostalih 5 kamnov je bilo vlomljenih iz petih zgodovinskih gorã češke države, in sicer iz Řipa na Češkem Radhošta na Moravskem iz Lise gore v Šleziji, Křivana na Slovaškem in Černiga v Podkarpatski Rusiji, kot 7 kamen je bil kamen iz Triglavu, ki ga je položil tajnik jugoslovenskega Sokolstva br. dr. Fux ob velikanski navdušenosti velikega števila Sokolstva. Pri tem slavnostnem polaganju spominskih kamnov je bilo navzoče vse praško Sokolstvo — do 10.000 po številu — in velikanske množice ljudstva. Iz vnanjih čeških žup so bili prisotni župni odposlanci. Po končani slavnosti je množica zapela narodno himno, nakar se je Sokolstvo razšlo. Polaganju spominskih kamnov so prisostvovali skoraj vsi ministri češke vlade ter zastopnik prezidenta, ki je bil odsoten v Parizu, od koder je poslal pismen pozdrav in darilo za Tyršev dom.

50letnica Unije francoskih gimnastov. Francoska telovadna društva so združena v veliko telovadno zvezo, ki se imenuje Unija francoskih gimnastov. Letos od 1. do 4. novembra je minulo 50 let, odkar je bila Unija ustanovljena. Francoska telovadna društva so proslavila 50letni jubilej obstoja na slovesen način, in so se v teh dneh vršile v Parizu razne prireditve in zborovanja, med drugim tudi seja mednarodne telovadne zveze, ki prireja mednarodne telovadne tekme, kakršna se je vršila preteklo leto v Ljubljani ob I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu. Predsednik Unije je Charles Cazalet, ki je bil pred kratkem odlikovan z velikim redom častne legije v znak zaslug, ki si jih je stekel za telovadbo na Francoskem.

Froslove 50letnice Unije sta se udeležila kot zastopnika jugoslovenskega Sokolstva starosta br. dr. Ravnihar in načelnik br. dr. Murnik. V imenu našega Sokolstva sta poklonila Uniji v znak medsebojnega prijateljstva bronasto plaketo, vdolano v lepo marmornato ploščo z napisom: »1873 do 1923. Jugoslovensko Sokolstvo Uniji franc. gimnastov ob 50letnici njenega obstoja.«

NOVE KNJIGE.

Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. Sedmi zvezek. Pripovedni spisi. Last in založba »Društva za zgradbo Učiteljskega konvikta«. Cena 18 Din.

Naš prijatelj in priznani mladinski pisatelj, namestnik Saveznega staroste je zopet poklonil mladim čitateljem lepo zbirko drobnih povestic v prozi in v stihih. V lepem in izbravem jeziku pripoveduje basni, legende in kratke povesti, najpriljubnejše čtivo za otroke. Knjižica je bogato opremljena z lepimi slikami, ki pojasnujejo čtivo in oživljajo čitateljem fantazijo. Knjigo naj bi čitala tudi sokolska deca in zlasti za našo hrvaško in srbsko mladino, ki se hoče navaditi slovenskega narečja, bo jako primerna. Mladinski in naraščajski odseki Sokolskih društev naj si jo torej nabavijo.

Dr. Bedeković Janko in Šulce Dragoštin: Vježbe na konju. To sta dve knjižici, ki nudita zbirko vaj na konju, in sicer za člane in za članice. Pa tudi za sokolski naraščaj so vmes primerne vaje na konju. Cena posamezni knjigi je 10 Din in se dobita pri bratu Drag. Šulce-ju, Zagreb, ulica A, br. 4.

Ant. Brazdil: Gimnastičke igre za šole, društva i vojsku. Drugo izpravljeno i povečano izdanje sa 80 slika. Cena 18 Din. — Brat Brazdil je pred dvema letoma izdal knjigo: Gimnastičke igre, ki je bila, kakor kaže sedanja druga izdaja, jako hitro razprodana. To dokazuje, da je bila knjiga dobra in potrebna. Druga izdaja je nekoliko povečana in popravljena ter opremljena z mnogimi slikami, tako da je dosti boljša nego je bila prva. Za voditelja naraščaja in dece je knjiga velike važnosti, ker so igre za mladino najboljše telesne vaje. Priporočamo jo!

Sokolski Vjesnik župe zagrebačke je zopet začel izhajati pod uredništvom br. Ante Brozoviča. Prva številka, ki je izšla sredi oktobra, ima jako bogato vsebino idejne in tehnične stroke; vrhutega prinaša mnogo kratkih poročil iz jugoslovenskega Sokolstva. Do konca tekočega leta izidejo tri številke Vjesnika, vsaka številka velja 5 Din, naroča se pri Sokolski župi v Zagrebu.